

УДК 340

DOI <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.3.11>

МАРКОВСЬКИЙ А.В.

ЮРИДИЧНА ТЕХНІКА В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ: ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВИМІР ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНИ**LEGAL TECHNOLOGY IN THE CONTEXT OF DIGITALIZATION: THE EUROPEAN INTEGRATION DIMENSION AND PROSPECTS FOR UKRAINE**

У науковій статті досліджується роль юридичної техніки в умовах сучасної цифровізації державного управління, що набуває особливого значення в контексті євроінтеграційного курсу України. Актуальність теми зумовлена тим, що ефективність правового регулювання та реалізація принципу правової визначеності, який є фундаментальною складовою верховенства права, залежать не лише від змісту норми права, а й від її доступності, прозорості та автентичності для суб'єктів права. Це вимагає розширення традиційного розуміння юридичної техніки, що раніше обмежувалося переважно правилами нормотворчості, до нової, інформаційно-комунікативної концепції.

Метою дослідження є комплексне теоретико-правове та прикладне осмислення юридичної техніки в умовах глобальної цифровізації. Особлива увага приділяється визначенню її ролі як інструменту забезпечення правової політики та наближення української правової системи до європейських стандартів. Аналізується еволюція поняття «юридична техніка», що демонструє її перехід від формального до багатофункціонального феномену, який охоплює всі стадії правового регулювання – від створення до офіційного оприлюднення нормативних актів.

На основі порівняльно-правового аналізу досвіду провідних європейських країн (Франція, Німеччина, Велика Британія) та Європейського Союзу, де функціонують такі централізовані платформи, як EUR-Lex, Légifrance та Legislation.gov.uk, доводиться, що електронне оприлюднення нормативно-правових актів є критично важливим інструментом забезпечення достовірності, оперативності та консолідації законодавства. Зазначені моделі демонструють переваги єдиного, офіційно визнаного вебпорталу, який усуває фрагментарність та ризики правової невизначеності.

Вказується, що створення такого порталу має не лише внутрішнє значення для зміцнення правової культури та довіри до державних інституцій, але й зовнішньополітичний вимір. Електронні реєстри та портали дозволяють реалізувати заохочувальні норми права, сприяючи правовому вихованню та усвідомленню громадянами своїх прав та обов'язків.

Ключові слова: юридична техніка, цифровізація, електронне оприлюднення, правова визначеність, євроінтеграція, нормативно-правові акти, правова культура, правове виховання, правова політика, цінності правової політики, норма права, заохочення в праві, заохочувальні норми права.

This scientific article examines the role of legal technique in the context of the modern digitalization of public administration, which is particularly important in the context of Ukraine's European integration course. The relevance of the topic is due to the fact that the effectiveness of legal regulation and the implementation of the principle of legal certainty, which is a fundamental component of the rule of law, depend not only on the content of the legal norm, but also on its accessibility, transparency, and authenticity for legal entities. This requires expanding the traditional understanding of legal technique, which was previously limited mainly to the rules of law-making, to a new, information and communication concept.

The aim of the study is to provide a comprehensive theoretical, legal, and practical understanding of legal technique in the context of global digitalization. Particular attention is paid to defining its role as a tool for ensuring legal policy and bringing the Ukrainian legal system closer to European standards. The evolution of the concept of “legal technique” is analyzed, demonstrating its transition from a formal to a multifunctional phenomenon that covers all stages of legal regulation – from the creation to the official publication of normative acts.

Based on a comparative legal analysis of the experience of leading European countries (France, Germany, Great Britain) and the European Union, where centralized platforms such as EUR-Lex, Légifrance, and Legislation.gov.uk, it has been proven that the electronic publication of normative legal acts is a critically important tool for ensuring the reliability, efficiency, and consolidation of legislation. These models demonstrate the advantages of a single, officially recognized web portal that eliminates fragmentation and the risks of legal uncertainty.

It is noted that the creation of such a portal is not only of internal importance for strengthening the legal culture and trust in state institutions, but also has a foreign policy dimension. Electronic registers and portals make it possible to implement incentive norms of law, promoting legal education and awareness of citizens' rights and obligations.

Key words: *legal technique, digitisation, electronic publication, legal certainty, European integration, normative legal acts, legal culture, legal education, legal policy, values of legal policy, legal norms, incentives in law, incentive norms of law.*

Актуальність теми дослідження. Сучасний розвиток правової системи неможливий без якісного нормативного регулювання, що ґрунтується на чітких, структурованих та доступних для розуміння актах. У цьому контексті особливе значення має юридична техніка – комплекс спеціальних засобів, методів і прийомів, за допомогою яких здійснюється правотворча, правозастосовна та інтерпретаційна діяльність. Саме вона виступає важливим інструментом забезпечення ефективності правового регулювання та реалізації принципу правової визначеності, що є складовою верховенства права.

У науковій літературі термін «юридична техніка» розглядається не лише як сукупність формальних вимог до законодавчої діяльності, а й як системний феномен, що відображає рівень правової культури суспільства, зрілість правової науки та практики. Сучасні дослідники наголошують, що юридична техніка охоплює як техніку створення нормативно-правових актів, так і техніку їх офіційного оприлюднення та доведення до адресатів. Це зумовлено тим, що сама по собі якісна норма права не може забезпечити правову визначеність, якщо вона недоступна чи незрозуміла для громадян [1, с. 173].

В умовах цифровізації державного управління проблема юридичної техніки набуває нових вимірів. Якщо традиційно вона розумілася крізь призму правил законодавчої діяльності, то нині все більшої актуальності набувають питання електронного оприлюднення нормативно-правових актів, стандартизації їхньої електронної форми, інтеграції у правові бази та єдині державні реєстри. Це потребує вироблення нових підходів до визначення ролі юридичної техніки в забезпеченні правової визначеності.

Формулювання мети дослідження. Метою дослідження є комплексне теоретико-правове та прикладне осмислення юридичної техніки в умовах цифровізації, з урахуванням євроінтеграційного виміру, а також визначення перспектив упровадження сучасних електронних інструментів оприлюднення нормативно-правових актів в Україні як засобу забезпечення принципу правової визначеності та наближення до європейських стандартів правотворчості.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у дослідження цієї категорії зробили вітчизняні та зарубіжні правознавці. Одне з останніх наукових досліджень Л. Андрусів «Техніко-юридичні та методологічні засади оприлюднення нормативно-правових актів» [1]. Також в Україні дослідження техніки правотворчості проводили такі дослідники, як О. Бандурка, І. Биля-Сабадаш, А. Дутко, О. Дзюбенко, В. Ковальський, О. Мурашин, І. Онишук, Т. Подорожна, В. Тацій, І. Шутак та інші. Вони розглядають юридичну техніку у широкому сенсі як галузь юридичної науки, що поєднує теоретико-правовий та практично-прикладний аспекти. При цьому наголошується, що її застосування є міжгалузевим і поширюється не лише на нормотворчість, але й на правозастосування, систематизацію та оприлюднення нормативних актів.

Отже, актуальність вивчення юридичної техніки полягає у тому, що вона є засобом забезпечення єдності правової системи, чіткості й передбачуваності правових приписів. Особливі

ваги ця проблематика набуває у контексті побудови в Україні єдиного державного вебпорталу нормативно-правових актів, що має стати гарантією правової визначеності, прозорості правотворчої діяльності та реального забезпечення конституційного права громадян на доступ до правової інформації.

Виклад основного матеріалу. Питання юридичної техніки мають глибоке історичне коріння. Ще в римському праві існували певні стандарти викладення правових норм, що вимагали точності формулювань та логічної послідовності правових приписів. Ці вимоги заклали підвалини для подальшого розвитку доктрини юридичної техніки у середньовічному праві та в добу кодифікацій XIX–XX століть, коли формування чітких, доступних і систематизованих нормативних актів стало необхідною умовою стабільності правопорядку [3, с. 85].

У вітчизняній юридичній науці проблематика юридичної техніки почала активно розроблятися у другій половині XX століття. Спершу її розглядали переважно в контексті законодавчої техніки, тобто правил підготовки та структурування нормативно-правових актів. Згодом підхід було суттєво розширено: почали включати також питання систематизації законодавства, техніки правозастосування, а нині й техніки електронного оприлюднення актів [4, с. 18].

У сучасній доктрині юридичної науки можна виділити кілька основних підходів до визначення юридичної техніки:

1. **Нормотворчий підхід** – юридична техніка розглядається як сукупність правил підготовки та ухвалення законів і підзаконних актів (В. Селіванов, М. Козюбра [2]). У цьому аспекті головна увага приділяється якості юридичних формулювань, структурі нормативних приписів, стилю та мові закону.

2. **Системно-правовий підхід** – юридична техніка охоплює також методи систематизації та кодифікації, що забезпечують єдність правової системи (О. Копиленко, Ю. Тодика [5]).

3. **Функціонально-інструментальний підхід** – техніка трактується як набір юридичних інструментів, які застосовуються в усіх видах правової діяльності: нормотворчій, правозастосовній, інтерпретаційній та інформаційно-комунікативній.

4. **Інформаційно-цифровий підхід** – новітня концепція, що підкреслює значення електронних ресурсів та цифрових технологій для доступності права. Юридична техніка у цьому аспекті включає формати електронних актів, стандарти їхньої публікації у відкритих базах даних, створення єдиних вебпорталів та інтеграцію правової інформації у глобальні системи.

Таким чином, еволюція поняття «юридична техніка» демонструє поступовий перехід від вузького розуміння як правил законодавчої діяльності до комплексного підходу, що охоплює всі стадії правового регулювання – від створення правових норм до їхнього офіційного оприлюднення. Саме останній аспект набуває особливої ваги в умовах цифровізації, коли принцип правової визначеності залежить не лише від змісту правової норми, а й від її доступності та зрозумілості для громадян.

У сучасній юридичній науці існують різні підходи до класифікації юридичної техніки. Це зумовлено її багатогранним характером та використанням у різних сферах правової діяльності. Більшість дослідників погоджуються, що поділ юридичної техніки залежить від цілей і завдань, які вона виконує у правовій системі [1, с.175].

1. **За сферою застосування:** нормотворча техніка – охоплює методи й прийоми підготовки нормативно-правових актів: правила структурування тексту, юридичної мови, термінології, використання правових конструкцій; правозастосовна техніка – спрямована на забезпечення правильного застосування норм права у судовій, адміністративній та іншій практиці. Вона включає логіко-правові конструкції, формалізовані процедури, підготовку юридичних документів (рішень, постанов, ухвал тощо); інтерпретаційна техніка – стосується методів і правил тлумачення правових норм, створення актів офіційного тлумачення; інформаційно-комунікативна техніка – забезпечує доступ до правової інформації, включаючи офіційне оприлюднення нормативних актів та функціонування електронних правових баз.

2. **За формою реалізації:** текстуальна техніка – правила укладання й оформлення текстів нормативних актів; логіко-структурна техніка – використання юридичних конструкцій, принципів систематизації та узгодження норм; документарна техніка – вимоги до підготовки проєктів законів, підзаконних актів та інших документів; електронна техніка – правила створення, збереження та оприлюднення правових актів у цифровому форматі, інтеграція їх у відкриті інформаційні системи.

3. **За функціональним призначенням:** регулятивна – сприяє формуванню зрозумілих і доступних норм права; гарантійна – забезпечує реалізацію принципу правової визначеності та передбачуваності правового регулювання; комунікативна – забезпечує зв'язок між державою та суспільством через доведення змісту правових актів до адресатів; інноваційна – спрямована на використання новітніх технологій у сфері правотворчості й правозастосування, зокрема цифрових платформ та електронних порталів.

У сучасних умовах особливе значення має саме електронна юридична техніка, оскільки вона формує нові стандарти правової визначеності. Її головними елементами є: єдині державні електронні реєстри нормативно-правових актів; офіційні вебпортали для їх оприлюднення (аналогічні до EUR-Lex [10], Légifrance [11], Legislation.gov.uk [12]); цифрові формати документів (XML, PDF/A, HTML), що гарантують автентичність і збереження актів; електронні сервіси пошуку, фільтрації та систематизації правових норм.

Таким чином, класифікація юридичної техніки демонструє її багатофункціональний характер. У XXI столітті в центрі уваги перебуває саме електронний вимір юридичної техніки, адже він безпосередньо пов'язаний із реалізацією принципу правової визначеності, прозорості правотворчої діяльності та доступу громадян до правової інформації.

У традиційній системі правотворчості ключове значення мало опублікування нормативно-правових актів у друкованих офіційних джерелах. В Україні такими джерелами є: газета «Голос України» – офіційне друковане видання Верховної Ради; газета «Урядовий кур'єр» – офіційне видання Кабінету Міністрів; інші спеціалізовані бюлетені та збірники актів.

Друковане оприлюднення виконувало дві функції: формально-юридичну (акт вважався таким, що набрав чинності з моменту опублікування) та інформаційно-комунікативну (доведення змісту до відома адресатів). Однак із розвитком цифрових технологій цей спосіб поступово втрачає свою ефективність через повільність, високу вартість та обмежену доступність [1].

Із другої половини 1990-х років поступово сформувалася практика дублювання публікацій у цифровому середовищі. Основними перевагами електронного оприлюднення стали: оперативність доступу; можливість безкоштовного пошуку та використання; створення єдиних баз даних; інтеграція з системами правозастосування.

Значну роль відіграв офіційний вебпортал Верховної Ради України (rada.gov.ua), де розміщуються закони та кодекси у відкритому доступі. Водночас в Україні досі відсутній єдиний централізований портал усіх нормативно-правових актів, що створює фрагментарність і правову невизначеність.

Досвід провідних держав демонструє, що електронне оприлюднення нормативно-правових актів стає ключовим інструментом забезпечення принципу правової визначеності: EUR-Lex (ЄС) [10] – забезпечує доступ до всього права Європейського Союзу, включаючи автентичне електронне видання Офіційного вісника; Légifrance (Франція) [11] – національний портал, що публікує закони, підзаконні акти, судові рішення; Legislation.gov.uk (Велика Британія) [12] – поєднує оприлюднення актів у первісному та консолідованому вигляді; Gesetze im Internet (Німеччина) [9] – зручний доступ до законів, тоді як формальним джерелом залишається Bundesgesetzblatt.

Ці моделі відзначаються уніфікацією, офіційністю та забезпеченням автентичності електронних текстів, що відповідає стандартам good governance і вимогам *acquis* ЄС.

Основними проблемами сучасної української моделі є: фрагментарність системи (існування відомих порталів, які не завжди узгоджені між собою); затримки в оприлюдненні, що створює ризик правової невизначеності; відсутність консолідації текстів (немає зручної системи версіонування актів).

Перспективним напрямом є створення єдиного державного вебпорталу нормативно-правових актів, який: матиме статус офіційного джерела оприлюднення; забезпечуватиме технічні гарантії автентичності (електронний підпис, цифрове маркування); інтегруватиме пошукові та аналітичні інструменти; відповідатиме стандартам ЄС і Ради Європи.

Електронні реєстри та портали нормативно-правових актів забезпечують: швидкий доступ до автентичних текстів актів у режимі 24/7; гарантію офіційності (завдяки цифровим підписам і маркуванню); консолідацію редакцій (можливість відслідковувати зміни й застосовувати актуальну версію); прозорість правотворчості – громадяни та бізнес мають змогу бачити весь масив прийнятих актів.

У такий спосіб електронне оприлюднення стає практичним втіленням принципу правової визначеності, оскільки запобігає ситуаціям, коли адресат норм не знає або не може з'ясувати їхній зміст.

З огляду на євроінтеграційний контекст, актуальність теми електронного оприлюднення нормативно-правових актів як інструменту забезпечення принципу правової визначеності посилюється низкою чинників.

По-перше, правова визначеність належить до фундаментальних принципів верховенства права, які визнаються у правовій системі Європейського Союзу та є ключовими у процесі імплементації *acquis communautaire*. Забезпечення доступності, передбачуваності й стабільності правового регулювання вимагає створення сучасних електронних інструментів для оприлюднення нормативних актів.

По-друге, досвід ЄС та держав-членів свідчить про ефективність єдиних національних порталів (наприклад, EUR-Lex, Légifrance, Legislation.gov.uk, Gesetze im Internet) для гарантування прозорості правотворчого процесу та реалізації принципу відкритості права. Україна, у межах євроінтеграційних зобов'язань, повинна гармонізувати свої інституційні механізми доступу до законодавства із європейськими стандартами.

По-третє, у контексті переговорного процесу про вступ до ЄС цифровізація законодавчої діяльності та забезпечення оперативного й офіційного оприлюднення нормативно-правових актів є одним із показників демократичності та зрілості правової системи.

Таким чином, створення єдиного державного вебпорталу для оприлюднення всіх нормативно-правових актів в Україні має не лише внутрішнє значення для реалізації принципу правової визначеності, але й зовнішньополітичний вимір – як складова виконання Копенгагенських критеріїв і підтвердження євроінтеграційного курсу держави.

Висновки. Юридична техніка в умовах цифрової трансформації набуває нового, ключового значення, еволюціонуючи від суто формальних правил нормотворчості до комплексного інструменту, що забезпечує правову визначеність та доступність права. Аналіз показав, що в епоху цифрового урядування ефективність правового регулювання залежить не лише від змісту законодавства, а й від методів його оприлюднення.

Впровадження єдиних електронних вебпорталів для офіційної публікації нормативно-правових актів є не лише технічною інновацією, а й фундаментальною передумовою для реалізації принципу верховенства права. Досвід провідних європейських держав (Франція, Німеччина, Велика Британія) та Європейського Союзу, представлений такими системами як EUR-Lex, Légifrance та Legislation.gov.uk, доводить, що централізовані електронні платформи є ефективним засобом гарантування автентичності, достовірності та оперативності правової інформації.

Для України, в контексті євроінтеграційного курсу, створення такого єдиного вебпорталу має не лише внутрішнє, а й зовнішньополітичне значення. Це не тільки зміцнить правову культуру та довіру до державних інституцій, але й стане вагомим кроком у гармонізації національної правової системи з європейськими стандартами. Таким чином, електронне оприлюднення нормативно-правових актів виступає як критично важливий елемент забезпечення прозорості державного управління та підтвердження прихильності України до демократичних принципів.

Список використаних джерел:

1. Андрусів Л.М. Техніко-юридичні та методологічні засади оприлюднення нормативно-правових актів : монографія. Київ. 2020. 443 с.
2. Козюбра М. І. Правовий закон: проблема критеріїв *Вісник Академії правових наук України*. 2003. № 2-3. С. 83–96.
3. Наливайко Т. В. Види правотворчості громадянського суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2013. Випуск 21. Частина II. Том 1. С. 85–88.
4. Нариси з законопроекткування / Р. К. Бержерон ; Міністерство юстиції Канади, Центр правової реформи і законопроектних робіт при Міністерстві юстиції України. Оттава, 1999. 310 с.
5. Тодика Ю. М. Тлумачення Конституції і законів України: теорія та практика : монографія. К. 2001. 328 с.
6. Шутак І. Д., Онишук І. І., Легін Л. М. Юридична техніка в схемах і таблицях. Дрогобич : Коло, 2016. 231 с.
7. Шутак І. Д., Онишук І. І. Юридична техніка : навч. посіб. для вищих навч. закл. Івано-Франківськ, 2013. 496 с.
8. Шутак І. Юридична техніка: підходи поділу на види. *Проблеми законності*. 2015. Вип. 130. С. 3–10.
9. Gesetze im Internet. Bundesministerium der Justiz. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de>.
10. EUR-Lex. Access to European Union Law. URL: <https://eur-lex.europa.eu>
11. Légifrance. Le service public de la diffusion du droit. URL: <https://www.legifrance.gouv.fr>.
12. Legislation.gov.uk. The National Archives. URL: <https://www.legislation.gov.uk>.

Дата першого надходження рукопису до видання: 24.07.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 29.08.2025

Дата публікації: 29.09.2025.